Forskningsrådet

Handlingsplan 2008 for Miljø 2015

Vedtatt av programstyret i Miljø 2015, mai 2008

Bakgrunn

Programmet Miljø 2015 er et bredt anlagt og tverrfaglig forskningsprogram som skal gi kunnskap om sentrale miljøspørsmål og danne grunnlag for framtidig politikkutforming. Opprettelsen av Miljø 2015 ble vedtatt etter en utredningsprosess i 2005-2006, med bred involvering av forskningsmiljøer, forvaltning og andre brukere. Programmet skal utvikle ny forskningsbasert kunnskap som fremmer bærekraftig bruk og forvaltning av natur- og kulturmiljøet. Forskningen skal gi økt kunnskap om ulike faktorers påvirkning på miljøet og gjøre det mulig å mer presist forstå tålegrensene for bruk av miljøressurser, hvordan andre hensyn kan balanseres med dette og hvordan politikk og virkemidler kan utformes og gjennomføres for å gi varige løsninger på miljøspørsmål.

Miljø 2015 er organisert i en faglig struktur med et overgripende forskningsområde benevnt TVERS samt fire mer spesifiserte tematiske områder: SAMFUNN, LAND, VANN, FORURENS:

Overordnet: Tverrgående forskningstema (TVERS): Systemrettet forskning (økosystembasert forvaltning; utvidete livssyklusanalyser) og modell- og metodeutvikling

Tematiske områder:

1. Samfunnsmessige rammebetingelser og styringsmuligheter (SAMFUNN)
2. Landskap, terrestriske økosystemer og biomangfold, friluftsliv og kulturmiljø (LAND)
3. Ferskvannsøkologi, villaks og limnisk biomangfold (VANN)
4. Forurensninger og kretsløp (FORURENS)

Programstyret får bistand fra rådgivende utvalg for hvert tematisk område. De rådgivende utvalgene inkluderer brukerrepresentanter og forskere. Ved etableringen av Miljø 2015 vedtok Divisjonsstyret at organiseringen av programmet skal vurderes etter 3 år, dvs i 2009.

Programplan for Miljø 2015 ble vedtatt av Divisjonsstyret for store satsinger i april 2007. En revidert versjon med konkretisering av TVERS ble godkjent i mars 2008. Handlingsplanen for 2008 er en konkretisering av intensjonene i programplanen og gir en prioritering av innsatsen i Miljø 2015 i 2008. Denne handlingsplanen omhandler andre aktiviteter og prioriteringer for 2007 enn de som angår utlysningen. Årlige handlingsplaner vil normalt ligge til grunn for utforming av utlysningstekster.

1 MÅL FOR PROGRAMMET

1.1 Hovedmål

1. Miljø 2015 skal frambringe ny kunnskap om sentrale prosesser i natur- og samfunns-systemene våre med relevans for bærekraftig bruk og forvaltning av natur- og kulturmiljø. Programmet skal videre gi dypere forståelse av årsaker til og konsekvenser av miljøproblemer. Både nasjonale og globale utfordringer skal vektlegges.
2. Miljø 2015 skal bidra til å framskaffe kunnskap for handling – om hvilke handlinger og reguleringer som kan gi miljøforbedringer og hvordan disse kan eller bør skapes. Fokus

skal rettes både mot det nasjonale og internasjonale nivået, inklusive hvordan Norge best kan forholde seg til og delta i formuleringen av internasjonale rammebetingelser.

3. Miljø 2015 skal stimulere til helhetlig miljøforskning av høy kvalitet. Programmet skal bidra til oppbygging og styrking av norske forskningsmiljøer og styrke norske forskningsmiljøer som internasjonale samarbeidspartnere. Programmet skal bidra til å sikre grunnlaget for en robust miljøovervåkning.

1.2 Faglige delmål

1.2.1 Overgripende og tverrgående forskningsspørsmål – TVERS

Mål: Området overgripende og tverrgående spørsmål – TVERS – skal frambringe kunnskap om samspillet mellom natur, samfunn og kultur. Målet er å sikre fler- og tverrfaglig forskning på overordnede systemnivåer rettet mot utvikling både av grunnleggende kunnskap og kunnskap til bruk ved politikkutforming og forvaltning. Forskningen skal ta utgangspunkt i de ressurstyper og økosystemer programmet samlet omfatter. Forskningen skal videre kople innsikt på tvers av ulike økosystemer, sektorer og/eller administrative grenser. Økosystembasert forvaltning er et viktig element i dette. Videre er det et mål å styrke utviklingen av metoder og modeller for mer omfattende systemstudier. Det samme gjelder metodikk for miljøovervåkning og indikatorutvikling, samt innsikt i hvordan denne kunnskapen brukes i beslutninger.

1.2.2 Temaområde SAMFUNN

Mål: Temaområdet SAMFUNN skal frambringe kunnskap om grunnleggende samfunnsmessige forhold som hindrer, respektive fremmer en bærekraftig bruk og forvaltning av naturmiljøet. Forskningen skal skape økt innsikt i samfunnsmessige rammebetingelser, så vel formelle som uformelle og hvordan disse påvirker miljøutviklingen. Forskningen skal belyse de nasjonale og internasjonale premissene for politisk handling samt gi kunnskap om ulike nasjonale og internasjonale aktørers interesser og verdivalg. Temaområdet skal videre utvikle handlingsalternativer gjennom å framskaffe kunnskap om strategier og virkemidler innenfor og på tvers av sektorer og gi innsikt i de avveininger og barrierer som har betydning for god måloppnåelse. Temaområdet SAMFUNN skal gi økt innsikt i ulike perspektiver på miljøproblemer, hva som påvirker utvikling av strategier og gjennomføring av virkemidler og tiltak for å løse problemene.

1.2.3 Temaområde LAND

Mål: Temaområdet LAND skal styrke kunnskapsgrunnlaget for en langsiktig og helhetlig bruk og forvaltning av landskapet og dets natur- og kulturverdier. Forskningen skal omfatte grunnleggende problemstillinger relatert til landskap, terrestrisk biomangfold, kulturminner og friluftsliv på alle nivåer og i et helhetlig perspektiv. Det er behov for kunnskap om prosesser, effekter og virkemidler på ulike tidsmessige og romlige skalaer og langs økologiske gradienter. Forskningen skal dekke både naturlig mangfold, seminaturlige økosystemer og landbruksgenetiske ressurser. Forskningen skal bidra til å utvikle strategier for bærekraftig forvaltning og økt verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Forskningen skal også gripe fatt i hvordan ulike rettighetshavere, aktører og drivkrefter samvirker med hensyn til forvaltning av ressursene og endringer i disse. Forskningen skal gi kunnskap om hvordan globale drivkrefter og endringsprosesser påvirker miljøtilstand, hvilke rammebetingelser og muligheter internasjonal politikk og avtaleverk gir innenfor temaet og hvordan forskning kan bidra til å utforme bedre løsninger på miljøspørsmål også internasjonalt.

1.2.4 Temaområde VANN

Mål: Temaområdet VANN skal styrke kunnskapen om økosystemprosesser inkludert biosamfunnene i ferskvann og effekten av påvirkninger av limniske økosystemer. Forskningen skal bidra til kunnskapsbasert forvaltning av limniske økosystemer og bærekraftig flerartsforvaltning, med særlig fokus på villaks. Miljø 2015 skal omfatte forskning på alle stadier i villaksens livssyklus, inkludert den marine. Både grunnleggende forskning på biodiversitet og mer bruksrettede problemstillinger om artsforvaltning står sentralt. Forskningen skal belyse mangfoldet av interesser og interessemotsetninger knyttet til ulik bruk av vann i et rekreativt, økonomisk og kulturelt perspektiv. Videre skal forskningen bidra til å dekke kunnskapsbehov som følge av kravene i EUs rammedirektiv for vann.

1.2.5 Temaområde FORURENS

Mål: Temaområdet FORURENS skal omfatte grunnleggende og anvendte problemstillinger relatert til hele kjeden fra kilder (herunder bidrag fra avfall), spredning, eksponering og virkninger av forurensinger på mekanismer, individ og økosystemer, kulturmiljø og friluftsliv, til tiltak og virkemidler. Forskningen skal dekke forurensning innenfor luft, grunnforurensning, ferskvann og terrestrisk miljø. Forskningen skal omfatte påvisning, kartlegging av spredning og vurdering av effekter av både gamle og nye miljøfremmede stoffer. Temaet skal også omfatte forskning relatert til økt tilførsel av naturlige stoffer med skadelige effekter. Forskningen skal gi økt kunnskap om de samvirkende effektene av forurensning over tid. Forskningen skal gi styrket vitenskapelig grunnlag for risikovurdering og for en forvaltning som sikrer ren norsk natur, inklusive de norske områdene i Arktis. Forskningen skal føre til økt kunnskap om virkningen av tiltak og virkemidler, bidra til å redusere eksponering for forurensning samt utvikle redskaper som kan understøtte dette. Den skal også framskaffe kunnskap om koblingene mellom drivkrefter og rammebetingelser i forhold til hvordan forurensning oppstår og spres.

1.3 Strategiske delmål

Grunnleggende og anvendt forskning

Forskningen må inkludere hele spekteret av forskningsarter; fra grunnleggende til det mest anvendte for å dekke samfunnets og forvaltningens behov på kort og lang sikt.

Samspill og tverrfaglighet

Miljø 2015 skal styrke relasjonsbyggingen innen og mellom natur-, samfunns- og humanistiske fag og mellom ulike forskningsmiljøer i Norge. Det skal stimuleres til økt faglig utveksling og samarbeid også innenfor de enkelte fagdisiplinene.

Relevans og nytte for brukere

Programmet skal ivareta ulike brukeres perspektiver og interesser. Miljø 2015 vil søke å bringe brukere inn i forskningsprosessen for å dra nytte av deres perspektiver og erfaringer.

Internasjonale perspektiver og internasjonalisering av forskning

Miljøforskningen må ha internasjonale perspektiver med hensyn til å forstå drivkrefter, endringsprosesser, politikkutforming og aktører på miljøområdet. Miljø 2015 vil stimulere til internasjonalisering av forskningsaktiviteten gjennom målrettet arbeid for økt internasjonal deltagelse i prosjekter, samarbeid med utenlandske forskningsmiljøer og forskningsaktivitet i andre land, inkludert utviklingsland.

Kunnskap om nordområdene

Forskning innenfor Miljø 2015 vil bidra til å følge opp Forskningsrådets nordområdestrategi først og fremst innenfor temaene *Miljø og marine ressurser, Livsvilkår i nord* og *Urfolk*.

2 Budsjett 2008

Miljø 2015s budsjett for 2008 vil være ***66,34*** mill. kroner (mot 67,44 mill. kroner i 2007). Planleggingen i 2008 tar utgangspunkt i at budsjettet i perioden fram til 2015 vil være omtrent på dette nivået, under hensyntaken til den varslede utviklingen i bevilgningene fra jordbruksavtalepartene. Programmets finansiører er i 2008 (1000 kr):

MD	LMD	FKD	KD	UD	NHD	FIN
45 650	12 150	1 500	5 040	1 500	500	0

Utlysningene i 2008-2011 vil være avgjørende for om programmet vil kunne oppfylle sine faglige mål. For å kunne vurdere måloppnåelse og ivareta kunnskapsbehov som krever langsiktig innsats, er det viktig med en kraftig satsing i de nærmeste årene.

Det lyses ut til sammen 57 mill kr i 2008 (for perioden 2009-2011/2012), med oppstart av prosjekter i 2009. Dette vil gi et godt grunnlag for faglig måloppnåelse, bidra til at overføringer under programmet reduseres og gi handlingsrom for betydelige utlysninger også i årene som kommer.

3 Aktiviteter i 2008: Prioritering av forskningsoppgaver og tiltak for å oppnå god nasjonal arbeidsdeling og tverrfaglig samarbeid

3.1 Utlysning av midler i 2008

Miljø 2015 hadde i 2007 en bred utlysning av midler innenfor alle programmets temaområder. Det er flere grunner til at man valgte å ha en bred utlysning i oppstartsåret:

- Flere av programmene Miljø 2015 bygger på har vært i avslutningsfasen og ikke hatt utlysninger de senere årene. Det har dermed vært en tørkeperiode for denne forskningen og behov for å øke aktiviteten. Det er samtidig lite grunnlag for å spisse utlysningen ved å utelukke større temaer eller problemstillinger på dette tidspunktet.
- Ved å ha en større, bred utlysning i starten får programmet etablert en plattform for videre planlegging.

Miljø 2015 utlyste ikke midler under TVERS i 2007. Hovedgrunnen til dette var at programstyret trengte mer tid til å bearbeide det faglige innholdet i TVERS, for å sikre at dette gir en ny forskningsplattform innenfor miljøforskningen og at det har gode avgrensninger mot de fire temaområdene. TVERS-området har vært diskutert gjennom en åpen workshop i oktober 2007, og senere av programstyret i flere omganger. En revidert versjon av TVERS-omtalen i programplanen ble endelig godkjent i mars 2008.

Utlysningen for 2008, med et totalt budsjett på 57 mill. kroner, vil kun omfatte TVERS-området og deler av temaområdet LAND:

- TVERS: Ramme: ca 27 mill. kroner fordelt på normalt 4 år (maksimalt 5 år dersom særskilt begrunnede behov foreligger). Det åpnes også for mindre og mer kortvarige prosjekter f.eks under modell- og metodeutvikling. Totalt søknadsbeløp for enkeltprosjekter under TVERS skal ikke overstige 10 mill. kr.
- LAND: Ramme: ca 30 mill. kroner fordelt på normalt 3 år (maksimalt 4 år dersom særskilt begrunnede behov foreligger). Totalt søknadsbeløp for enkeltprosjekter under LAND skal ikke overstige 6 mill. kr.

Det lyses ut prosjekttypene forskerprosjekt, personlig doktorgradsstipend og personlig postdoktorstipend. Det gis ikke anledning til å søke forprosjekter. Det legges opp til en én-faset utlysning, med innsending av fulle søknader til søknadsfristen (4. juni 2008, kl. 12:00).

Tematiske prioriteringer:

- Overgripende temaområde TVERS: Systemrettet forskning (økosystembasert forvaltning; utvidete livssyklusanalyser) og modell- og metodeutvikling
- Temaområde LAND: Kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv og landskap

Programstyret vil benytte internasjonale fageksperter og/eller ekspertpaneler i kvalitetsvurderingen av søknadene.

Tidligste prosjektstart for denne utlysningen er 1. januar 2009. Endelig beslutning om tildeling av støtte vil være i november 2008.

Full utlysningstekst følger som vedlegg til handlingsplanen. Utlysningen har tatt behørig hensyn til spesifikke føringer i tildelingsbrev fra MD og LMD.

3.2 Utarbeide handlingsplan for 2009

Handlingsplanen for 2009 blir et viktig styringsdokument for Miljø 2015 og skal inneholde faglige og strategiske prioriteringer for utlysninger og andre aktiviteter i 2009. Handlingsplanen skal i hovedsak utarbeides i løpet av høsten 2008.

For 2009 planlegges det ved 0-vekst i budsjettet å lyse ut 58 mill kr pr år i 3 år, med oppstart av prosjekter i 2010. Det tas endelig beslutning om rammene etter at statsbudsjett for 2009 er lagt fram. Det tas sikte på at temaområdene VANN, FORURENS og SAMFUNN, helt eller delvis i forhold til programplanen, lyses ut i 2009.

Det skal høsten 2008 utarbeides en ny versjon av ”Miljøforvaltningens kunnskapsbehov”, som er tenkt ferdigstilt tidlig i 2009. Handlingsplanen for 2009 bør i den grad det er praktisk mulig reflektere prioriteringene i dette dokumentet.

3.3 Strategisk innsats i forhold til kulturminneforskningen

Den anvendte forskningen innen kulturminnefeltet er spredt på mange ulike institusjoner, og bortsett fra ett enkelt tverrfaglig kulturminneforskningsinstitutt – NIKU - og et par av universitetene som har hatt fokus på kulturminnevernrelatert forskning, er den er i mange tilfelle et marginalt felt innenfor fagområder som har sitt hovedfokus på andre tema. Denne situasjonen kan være fordelaktig dersom man tar utgangspunkt i de ulike perspektivene som kan tilføres den anvendte kulturminneforskningen fra tilgrensende fagmiljøer. De

kulturminnefaglige miljøene blir imidlertid i en slik situasjon lett sårbare både faglig og ressursmessig. Det er derfor behov for å styrke kulturminneforskningen i Norge.

Miljø 2015 er en sentral arena for kulturminneforskning og vil i 2008 styrke denne forskningen gjennom å:

- Støtte opp under eksisterende nettverk av forskere og miljøer som driver kunnskapsutvikling innen feltet, samt vurdere behovet for etablering av nye nettverk.
- Gi målrettet informasjon og råd direkte til forskningsmiljøer om eksisterende nasjonale og internasjonale forskningsmuligheter og forskningsprogram, samt om støtteordninger i regi av Norges forskningsråd.
- Arrangere et miniseminar om søknadsmuligheter innen kulturminneforskning med relasjon til årets utlysning.
- Styrke nasjonal kulturminneforskning gjennom internasjonalt forskningssamarbeid både på et strategisk og forskningsfaglig nivå (se også kapittel 3.4). Styrke informasjonsutveksling og rådgivning overfor kulturminneforskningen når det gjelder utlysninger og søknader til EUs 7. rammeprogram.

3.4 Internasjonalt samarbeid og internasjonalisering

Miljøforskningen omfatter internasjonale spørsmål og det er felles internasjonale kunnskapsbehov også når det gjelder miljøproblematikk og miljøpolitikk på den nasjonale arena. Internasjonalt forskningssamarbeid og internasjonalisering av forskningen er derfor viktig i Miljø 2015. Miljø 2015 vil stimulere til internasjonalisering av forskningsaktiviteten gjennom målrettet arbeid for økt internasjonal deltagelse i prosjekter, samarbeid med utenlandske forskningsmiljøer og forskningsaktivitet i andre land, inkludert utviklingsland.

Det legges spesiell vekt på internasjonalt samarbeid ved tildeling av prosjektmidler. Dette kan dreie seg om ulike former for samarbeid, som komparative studier i ulike land eller regioner og utnyttelse av utenlandsk kompetanse og involvering av internasjonale partnere, samt nettverksaktiviteter, seminarer og konferanser, utenlandsreiser, opphold og mer langvarige besøk mellom samarbeidende institusjoner. Det er en fordel om prosjekter er inspirert av internasjonale trender, temaer og metodikk. Det er også ønskelig med prosjekter som er relatert til internasjonale konsortier for eksempel gjennom EUs rammeprogrammer for forskning.

Miljø 2015 er involvert i to ERA-NET innenfor miljøforskning: ***SKEP*** – (Scientific Knowledge for Environmental Protection) og ***BiodivERsA***. Programstyret har vedtatt å bidra til en felles europeisk utlysning under BiodivERsA med 1 mill kroner per år for perioden 2008-2010 (i alt 3 mill kroner). Deltakelse i en fellesutlysning under BiodivERsA i forhold til og i samarbeid med utviklingsland, samt under SKEP vil bli vurdert.

For øvrig vil det internasjonale engasjementet i Miljø 2015 i 2007 blir fulgt opp administrativt gjennom å:

- Sikre en fortsatt god kobling mellom norske og internasjonale forskningsaktiviteter (GBIF (Global Biodiversity Information Facility), EPBRS (European Platform for Biodiversity Research Strategy), Diversitas, EUs rammeprogrammer oa)
- Stimulere norske forskere til å delta i EU-finansierte prosjekter

- Arbeide for tettere kopling mot andre nasjoners miljøforskningsprogrammer gjennom ERA-NET virkemiddelet. Strategi for videre deltakelse i eksisterende ERA-NET (eller basert på eksisterende), samt nye med relevans for programmet, vil bli etablert.

3.5 Utarbeiding av kunnskapsstatus for forskningen som ligger under Miljø 2015

Divisjonsstyret for store satsinger har bedt Miljø 2015 om å lage en kunnskapsstatus for forskningstemaene programmet har ansvar for.

Kunnskapsstatusen skal bygge på synteserapporter, sluttrapporter og evt. annet erfaringsmateriale fra de tidligere programmene, i noen tilfeller kanskje også sluttrapporter fra enkelte store / betydningsfulle prosjekter. Det vil dessuten være viktig å få med et sideblikk på tilsvarende forskning finansiert fra andre, bl.a. enkelte nordiske land (særlig SE og FI), samt EU-forskning. Kunnskapsstatusen bør inneholde både en faglig substansiell del, og en del med strategiske erfaringer knyttet til forhold som rekruttering, internasjonalisering, arbeid med tverr- og flerfaglighet, formidling, andre styrende grep, hva man har lykkes med/ikke lykkes med, etc. Den faglige delen bør være størst.

Til å utarbeide kunnskapsstatusen er det engasjert en vitenskapsjournalist med kunnskap om og interesse for formidling av miljøforskning.

Den endelige kunnskapsstatusen vil bli presentert for programstyret i høstmøtet 2008, for endelig behandling og godkjenning i styret for Divisjon for store satsinger. Dersom hensiktsmessig bør kunnskapsstatusen bli presentert under oppstartskonferansen 19-20. november.

3.6 Seminarer, konferanser og andre spesielle tiltak

For å skape koblinger mellom forskningsmiljøer, styrke Miljø 2015s profil og gi et godt grunnlag for videre forskningsstrategisk arbeid vil man arrangere en ***oppstartskonferanse*** for prosjekter som får støtte etter søknadsbehandlingen i 2007. Konferansen vil bli arrangert 18.-19. november, i tilknytning til et programstyremøte. Til denne konferansen vil man invitere alle prosjektledere og stipendiater samt aktuelle politikere og sentrale brukere av programmets forskning. Det vil også bli invitert et par internasjonale key note speakers til konferansen. Målet er å gjøre Miljø 2015 kjent, skape kontakt og diskusjon mellom forskningsmiljøene og kontakt mellom forskere og brukere av forskningen.

3.7 Informasjonsinnsamling i forhold til en gjennomgang av Miljø 2015s organisasjonsform

Organisasjonsformen til Miljø 2015 skal i henhold til divisjonsstyrevedtak vurderes i 2009. For å bidra til et best mulig grunnlag når organisasjonsformen i Miljø 2015 skal vurderes, er det viktig med et systematisk opplegg for informasjonsinnsamling knyttet til dette. Saken forberedes til diskusjon i programstyrets novembermøte.

3.8 Samlet oversikt over prosjektporteføljen

Det skal utarbeides en samlet oversikt over hele prosjektporteføljen som viser hvordan prioriteringene i tildelingsbrev, utlysninger og programplan er ivaretatt, og hvor det evt. finnes mangler som bør dekkes opp ved framtidige utlysninger. Oversikten bør være oversiktlig og ikke for detaljert. Prosjektkatalogene vil evt. gi nødvendig tilleggsinformasjon.

4 Resultatmål og resultatindikatorer

Fullstendig oversikt over resultatindikatorer finnes i programplanen for Miljø 2015. Programmet vil ha en løpende vurdering av hvordan man når resultatmålene og hva som er status for resultatindikatorene.

4.1 Resultatmål og resultatindikatorer for planperioden

Resultatområde	Resultatindikatorer	Mål for hele perioden	Mål for 2008
1. Høy vitenskapelig kvalitet • Frembringe miljøforskning av internasjonal høy kvalitet • Utvikle fagmiljøer som er internasjonalt synlige og ledende innenfor sitt område	• Antall publikasjoner i anerkjente vitenskapelige tidsskrifter m/referee • Antall publikasjoner i andre vitenskapelige og/eller faglige tidsskrift • Antall fagbøker eller monografier • Antall foredrag og/eller postere på internasjonale konferanser	• Gjennomsnittlig minst 3 publikasjoner med referee per prosjekt • Måltall for øvrig vurderes i 2009	• 75 publik-asjoner • 25 publika-sjoner • 10 fagbøker / monografier • 30 bidrag til internasjonale konferanser
2. Styrke forsker-rekruttering • Utvikling av personell med høy kompetanse innenfor programmets faglige temaområder	• Antall avlagte doktor-grader finansiert av programmet • Antall postdoktorer finansiert av programmet • Kjønnsfordeling på prosjektledere og stipendiater	• Minst 50 avlagte doktorgrader • Minst 25 postdoktorer • Minst 40 % av hvert kjønn	Måltall ikke realistisk allerede i 2008
3. God brukermed-virkning	• Andel prosjekter med brukermedvirkning. Mål om brukermedvirkning fra næringslivssiden på finansiering, og lokal forvaltning • Antall brukerseminarer i forbindelse med strategiske prosesser (planlegging av utlysning, formidling ol.).	• Måltall vurderes i 2009 • 2 per år	• Drøfte inn-føring av KMB-prosjekter fra 2009
4. Styrket relevans og tverrfaglighet i miljøforskningen	• Andel av midler til tverrfaglige prosjekter; naturvitenskapelige, samfunnsvitenskapelige	• Mer enn 30 % av midler til tverrfaglige prosjekter;	Måltall ikke realistisk allerede i 2008

	og/eller humanistiske disipliner involvert • Andel midler til prosjekter som omhandler offentlige virkemidler og politikk • Antall prosjekter som har bidratt til offentlige utredninger, stortingsmeldinger o.l.	• Mer enn 15 % av midler til prosjekter som omhandler virkemidler og politikk; • Minst 10 prosjekter skal ha bidratt til offentlige dokumenter	
5. Styrke internasjonalt samarbeid • Være et brohode for et utvidet samspill med ledende internasjonale forskningsmiljøer innenfor feltet • Vektlegge deltagelse i internasjonalt forskningssamarbeid og oppbygging av et internasjonalt nettverk	• Andel prosjekter i samarbeid med internasjonale forskningsmiljøer • Antall stipendiater/forskere på lengre forskningsopphold i utenlandske forskningsmiljøer (minst 3 måneder) • Antall utenlandske gjesteforskere knyttet til prosjekter • Deltakelse i felleseuropeiske ERA-NET-prosjekter • Antall prosjekter med tilknytning til EUs rammeprogram for forskning	• Minst 90 % av prosjekter med internasjonalt samarbeid • Minst 25 % av forskerrekrutter på forsknings-opphold i utlandet (minst 3 måneder) • 10 utenlandske gjesteforskere knyttet til prosjekter • Deltakelse i 5 ERA-NET-prosjekter • 5 prosjekter med tilknytning til EUs RP	Måltall ikke realistisk allerede i 2008
6. God formidling av resultater Aktiv formidling som også inkluderer en syntese av programmets resultater og anbefalinger om hvordan disse kan følges opp	• Antall åpne faglige seminarer og "workshops" • Foredrag på faglige møter • Formidlingstiltak rettet direkte mot forvaltningen • Oppslag i presse, radio og TV • Antall populærvitenskapelige publikasjoner • Antall resultatoppslag på internett	• Måltall vurderes i 2009	• 100 seminarer og workshops • 30 foredrag • 50 formidlings-tiltak mot for-valtningen • 50 presseopp-slag • 30 populær-vitenskapelige publikasjoner • 50 oppslag på internett
7. Øke budsjettet	• Budsjettnivå i forhold til oppstartsåret 2007	• Budsjett for Miljø 2015 i 2010 skal være på 90 mill kr.	Måltall ikke realistisk allerede i 2008
8. Bidrag til nordområdesatsingen	• Antall prosjekter som bidrar til nordområdesatsingen	• Minst 20 % av prosjektene skal bidra	Måltall ikke realistisk allerede i 2008

5 Milepæler og framdrift

5.1 Milepælsplan

En kort oversikt over milepæler i Miljø 2015s arbeid for resten av 2008 er gitt i tabellen under. Her er også møtedatoer for programstyret og rådgivende utvalg angitt.

Milepæl og aktivitet	**Støtter resultatmål og programmål**	**Tidspunkt**
Møter med aktuelle brukere, særlig departementer	Alle programmål Resultatmål 3, 4, 6 og 7	Vår-sommer-høst 08
Miniseminar for søknadsmuligheter innen kulturminner/kulturmiljø	Alle programmål Resultatmål 1, 3 og 4	8. april
Programstyremøte	Alle programmål Resultatmål 1, 2, 3, 4 og 5	11. juni
Behandling av søknader i panel og rådgivende utvalg	Alle programmål Resultatmål 1, 2, 3, 4 og 5	September-oktober
Oppstartskonferanse for alle prosjekter under programmet	Alle programmål Resultatmål 1, 2, 3, 4, 5 og 6	18.-19. november
Tildeling av prosjektmidler etter søknadsutlysning i 2008 Vedta handlingsplan for 2009 Ferdigstille kunnskapsstatus for programmet	Alle programmål Resultatmål 1, 2, 3, 4 og 5	19.-20. november

6 Kommunikasjonsaktiviteter

Følgende er de viktigste kommunikasjonsaktivitetene for kommende periode, klippet fra programmets kommunikasjonsplan. Se denne for full oversikt.

Aktivitet	Ansvarlig	Målgruppe	Kommentar
Oppstartshefte (enkel pdf + papir)	Sekretariat + innleid	Forskere og brukere	Gir en enkel oversikt over porteføljen ved oppstart, 2. halvår 2008
Konferanser og workshops	Programstyret + sekretariat + innleid	Forskere og brukere	Første konferanse november 2008, med hensikt å profilere programmet.
Informasjonsmøter	Sekretariatet	Brukere (departementer)	Hensikt er dialog med brukere, inkludert om formidling. Løpende
Årsrapport	Sekretariatet	Brukere	Etter Forskningsrådets mal. Mars 2008
Prosjektresultater på nett og i dagspresse	Sekretariatet/programstyret + innleid	Allmennhet, brukere	Ofte via artikler på forskning.no, basert på fremdrifts- og sluttrapporter. Ca. 5 per år Løpende
Hjemmeside	Sekretariatet (Helene)	Forskere og brukere	Ambisjonsnivå, se RENERGI, PETROMAKS og NORKLIMA som eksempler. Løpende oppdatering
Nyhetsbrev, elektronisk	Innleid	Brukere + deler av allmennhet (lærere m.m.)	Oppstart i 2008/2009 når resultater begynner å komme. Skal også inneholde nyheter fra programmet/programstyret. Anslagsvis 4-6 per år.
Nyheter på forskningsradet.no	Helene + innleid	Brukere, Forskningsrådet	Alle nyheter legges også på hjemmesiden, og de ”bredeste” nyhetene fra hjemmesiden plukkes opp til forskningsradet.no. Løpende

Vedlegg: Utlysningstekst 2008

Norsk miljøforskning mot 2015

Gjelder delprogrammene LAND (Kulturminner og kulturmiljø, Friluftsliv, Landskap) og TVERS (Systemrettet forskning, Modell- og metodeutvikling).

Forskerprosjekt
Personlig Doktorgradsstipend
Personlig Postdoktorstipend

Søknadsfrist: 4.6.2008 kl 12:00
Tidligste tillatte prosjektstart: 1.1.2009
Kontaktperson for TVERS: Per Backe-Hansen og for LAND: Jonas Enge

***Antatt tilgjengelige midler*:**
Det lyses ut i alt ca 57 mill kr fordelt på 3, maksimum 4 år. Midlene er fordelt på de tematiske områdene i Miljø 2015 på følgende måte (jf. inndelingen i programplanen):
27 mill. kr til TVERS og 30 mill kr til LAND
Fordelingen av midler på temaområdene i Miljø 2015 gjelder for denne utlysningen og har bl.a. tatt hensyn til porteføljen etter tidligere utlysninger. Ved senere utlysninger under Miljø 2015 vil fordelingen endres. Se for øvrig programplanen for Miljø 2015.

Føringer og viktige forhold for alle søknadstyper i utlysningen:
Programplanen for Miljø 2015, versjon mars 2008, ligger til grunn for utlysningen. Den ligger nå på hjemmesiden til Miljø 2015. Programplanen er det retningsgivende styringsdokumentet for utlysningen.

Merk spesielt at prosjektbeskrivelsen ikke skal overstige 10 sider inkludert referanseliste. Det skal brukes 2 cm marger, A4-format, enkel linjeavstand og 12 punkts font. Søknader med prosjektbeskrivelser som overstiger dette vil bli avvist. Se for øvrig veiledning.

Søknadene vil bli vurdert av programstyret og rådgivende utvalg i Miljø 2015. I tillegg faglig kvalitet vil blir søknadene bli vurdert på grunnlag av føringene gjengitt under og i forhold til hvor godt prosjektene møter prioriteringene ved utlysningen.
Programstyret vil benytte internasjonale fageksperter og/eller ekspertpaneler i kvalitets-vurderingen av søknadene.
Endelig vedtak forventes i november.

Felles føringer for utlysningen:
- Søknader skal skrives på engelsk. Bruk engelsk søknadsskjema.
- Hver søknad kan bare sendes til TVERS eller LAND, og det må angis hvilket temaområde. Skriv navnet på temaområdet først i prosjekttittelen.
- Det inviteres generelt til søknader for prosjekter med ordinær varighet på 3 år, med mulighet for varighet på inntil 4 år dersom særskilt begrunnede behov foreligger. Under TVERS kan prosjektene ha ett års lenger varighet. Det inviteres også til kortere prosjekter.
- Det vil bli lagt vekt på å få en balansert prosjektportefølje.
- Porteføljen som helhet bør omfatte forskning knyttet til nordområdene.
- Det vil bli lagt vekt på at forskningsprosjekter inkluderer samarbeid mellom fag og forskningsmiljøer, nasjonalt og internasjonalt.

Faglige prioriteringer innenfor de enkelte temaområdene

Temaområde TVERS

Ramme: ca 27 mill. kr fordelt på normalt 4 år (maksimalt 5 år dersom særskilt begrunnede behov foreligger). Det åpnes også for mindre og mer kortvarige prosjekter f.eks under modell- og metodeutvikling.

For temaområdet TVERS skal totalt søknadsbeløp for enkeltprosjekter ikke overstige 10 mill. kr. Søknader som overstiger disse rammene kan avslås med denne begrunnelse.

Under TVERS ønsker programmet å støtte prosjekter som:

- frambringer kunnskap om sammenhengene mellom ulike natursystemer og mellom natursystemer, samfunn og kulturmiljø
- identifiserer problemer som oppstår fordi forvaltningen og forskningen er fragmentert og fordi produksjonssystemene våre ikke er organisert med sikte på å se miljøutfordringene i sammenheng
- identifiserer problemer som oppstår der det er manglende sammenheng mellom kompleksiteten i natursystemene, kulturmiljøene og de valgte styringssystemene
- bidrar med forslag til løsninger på de problemene som fragmentering og manglende sammenheng skaper
- fremmer samarbeid på tvers av fag og institutter, ikke minst mellom naturvitenskap og samfunns- og kulturfag.

Det inviteres åpent til søknader innenfor rammen av programplanens to hovedfelter:

- Systemrettet forskning
- Modell- og metodeutvikling

Jf. omtalen av TVERS i programplanen, versjon mars 2008

Temaområde LAND

Ramme: ca 30 mill. kr fordelt på normalt 3 år (maksimalt 4 år dersom særskilt begrunnede behov foreligger).

For temaområdet LAND skal totalt søknadsbeløp for enkeltprosjekter ikke overstige 6 mill. kr. Søknader som overstiger disse rammene kan avslås med denne begrunnelse.
Jf. omtalen av LAND i programplanen.

Prioriterte tema ved utlysningen er angitt under. Programstyret ser gjerne at det utvikles søknader som inkluderer flere av de nevnte problemstillingene, innenfor samme temaområde og/eller på tvers av temaområder, og gjerne som et samarbeid mellom flere forskningsmiljøer.

Kulturminner og kulturmiljø

- Samfunnsmessig betydning av kulturminner og kulturmiljøer som ressurs for lokal og regional utvikling; forvaltningsperspektiver, narrativer, identitet og verdiskaping.
- Tverrfaglig kunnskap om: De urbane kulturminner og kulturmiljøers samfunnsmessige betydning; Drivkrefter og endringsprosesser som påvirker byens kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter, herunder de arkeologiske. Forskning som bakgrunn for integrert plan- og forvaltning og utvikling av byens kulturminner og kulturmiljøer som samfunnsgode.

- Nordområdenes kulturmøter slik de manifesteres i fysiske kulturmiljøer og kulturarvsforståelse, identitet og tilhørighet. Kunnskapsutvikling som grunnlag for fremtidig forvaltning av kulturmiljøer. Forskningen kan gjerne være komparativ nordisk eller internasjonalt.
- Kulturmiljøer i landskapet: Metoder for identifisering, karakterisering og avgrensning av kulturmiljøer i forskjellige landskapstyper, herunder forholdet til regionalitet, sammenhengen til næringene og historisk bruk av landskapet. Forholdet mellom drivkrefter, landskapsendring og bevaring. Utvikling av utvalgskriterier og forvaltningsmodeller inkludert overvåking. Forskningen kan gjerne være komparativ internasjonalt.
- Flyttbare grenser for automatisk fredning av kulturminner med spesielt fokus på 100 årsregelen for automatisk fredning av samiske kulturminner: Forskning som grunnlag for vurdering av omfang, bevaringskriterier og fremtidig praksis i forvaltningen.

Friluftsliv
Innenfor friluftsliv er det betydelige kunnskapsbehov knyttet til hvordan man kan innrette forvaltning og tiltak for å oppnå vedtatte politiske målsettinger, herunder koblingen mellom stimulering til og tilrettelegging for friluftsliv, og bedre livskvalitet. Dette reiser forskningsspørsmål som:

- Endringer i utøvelsen av friluftsliv i form, tid og rom, og konsekvenser for individ og samfunn av disse endringer
- Hva er de miljømessige og samfunnsmessige betingelsene for å opprettholde eller styrke friluftslivets omfang og kvalitet? Hvordan kan en oppnå en god balanse mellom hensynet til økt verdiskaping i landbruk og lokalsamfunn og utfordringer knyttet til kommersialisering og svekking av allemannsretten?
- Hvordan kan vi tilrettelegge et godt friluftslivstilbud ut fra ulike befolkningsgruppers forutsetninger og behov, med et særlig fokus på ungdom og etniske minoriteter?
- Hvordan skjer meningsdanning og sosialisering til friluftsliv, herunder kulturelle og/eller fysiske hindringer for deltakelse?

Landskap
Programstyret ønsker å styrke forskning knyttet til bruk og forvaltning av landskap, med et særlig fokus på flerbruk, tverrsektorielle problemstillinger og institusjonelle spørsmål

- Arealbruksendringer - drivkrefter og regionale effekter med betydning for miljøressurser og samfunn
- Strategier, tiltak og virkemidler for å oppnå en bærekraftig landskapsforvaltning
- Hvordan er dagens lovverk og forvaltningsmodeller i stand til å balansere hensyn til både bruk og vern, og nasjonale mål vs lokale interesser? (jf. særlig plan- og bygningsloven, særlovene og den europeiske landskapskonvensjonen). Metodeutvikling som grunnlag for framtidige forvaltningsprosesser, -modeller og virkemidler.

Temaområdene SAMFUNN, VANN og FORURENS
Det inviteres denne gang ikke til søknader under temaområdene SAMFUNN, VANN og FORURENS.

Planlagt utlysning i 2009
Det tas sikte på utlysning innenfor temaområdene SAMFUNN, VANN og FORURENS i 2009.